

Handläggare: Eva Britt Lönnback
Telefon: 08- 508 14 152

Till
Enskede-Årsta-vantörs stadsdelsnämnd

Remissvar på "Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten - till nytta för brukaren (SOU 2008:18)"

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till Kommunfullmäktige som svar på remissen.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Marie Pettersson
Avdelningschef

Sammanfattning

Statens offentliga utredning om "Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten - till nytta för brukaren (SOU 2008:18)" dnr: 006-314/2008 är en remiss från Kommunstyrelsen. Det är ett betänkande om kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten. Där anges att det finns ett behov av kunskapsutveckling när det gäller insatsernas och arbetssättens resultat, kvalitet och effektivitet. Det finns behov av:

- mer forskning och kvalificerade utvärderingar av det sociala arbetets resultat, kvalitet och effektivitet,
- bättre förutsättningar för professionen att utveckla en evidensbaserad praktik,
- en bättre struktur för verksamhetsuppföljning samt
- ett förtydligt brukarperspektiv i relation till socialtjänstens arbete.

Det är viktigt att insatserna samordnas och sker utifrån gemensamma prioriteringar på nationell och lokal nivå. I betänkandet föreslås att regeringen och

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) sluter avtal om gemensamma insatser för att stödja den långsiktiga kunskapsutvecklingen. En särskild modell utformas för hur statliga satsningar ska genomföras så att de också bidrar till en långsiktig kunskapsutveckling. Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap (FAS) ges medel för en särskild programsatsning under sex år för forskning om socialtjänstens resultat, kvalitet och effektivitet.

Enskede –Årsta – Vantörs stadsdelsförvaltning anser att förslaget är ett viktigt initiativ för en kunskapsbaserad socialtjänst. I övrigt har förvaltningen några synpunkter på förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för arbete och bistånd.

Bakgrund

Evidensbaserad praktik används i betänkandet utifrån en definition som formulerats av Sackett (2000) med utgångspunkt från medicinsk praktik. Begreppet innebär en praktik som grundas på både brukares erfarenheter, den professionelles expertis och bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

I betänkandet anges att det finns ett behov av kunskapsutveckling när det gäller insatsernas och arbetssättens resultat, kvalitet och effektivitet inom socialtjänsten. Man föreslår att Regeringen samt Sveriges kommuner och Landsting träffar avtal om gemensamma mål och insatser för att stödja långsiktig kunskapsutveckling inom socialtjänsten. Syftet ska vara att stärka socialtjänstens möjligheter och förmåga att skapa och använda kunskap om socialtjänstens resultat, kvalitet och effektivitet. Överenskommelserna bör beredas med hjälp av vetenskaplig och professionell expertis samt företrädare för brukare.

Följande punkter anses viktiga:

- Stöd till strukturer som integrerar forskning, högre utbildning och praktisk verksamhet, till exempel lokala avtal mellan universitet/högskola och kommun om delad tjänstgöring, arbetsplatsförlagd utbildning, utvecklad användning av forskarkompetens inom praktisk verksamhet, forskningshandledning vid uppföljning och utvärdering av egna verksamheter,
- Stöd till implementering av ny kunskap som kan förbättra kvalitet, resultat och effektivitet,

- Utbildningsinsatser för verksamhetsuppföljning, förmåga att söka och använda forskning samt introduktion av ny lagstiftning och av instrument för bedömning och dokumentation,
- Bättre förutsättningar för att dokumentera, systematisera, kommunicera och utveckla det egna arbetet. Exempel kan vara tid, metodkunskap och forum för professionella samtal och erfarenhetsutbyten,
- Bättre tillgång till information om forskning och annan kunskap,
- Vissa nyckelinsatser på den nationella nivån av strategisk betydelse för verksamhetsuppföljning och forskning kring kvalitet, resultat och effektivitet: nationell statistik, nationella kvalitetsindikatorer, jämförelsetal och begreppsanvändningar,
- Stöd till nya former för brukarmedverkan och brukarinflytande, både för enskilda personer i behov av stöd och för brukarföreträdare.

I avtalen mellan Regeringen och huvudmännen bör flera frågor tas upp och få långsiktiga lösningar. Frågorna är regionala strukturer för stöd till implementering av kunskap, uppföljning och utvärdering av det egna arbetet; samarbete mellan kommuner samt mellan huvudmän, forskning och högre utbildning. Även frågan om eventuellt fortsatt stöd till nationella kunskapscentra bör övervägas inom ramen för avtalen. Nationella kunskapscentrum och lokala FoU-miljöer anses kunna bidra till utbildningsinsatser, metodstöd och långsiktiga organisatoriska strukturer för de uppgifter som nämns ovan.

Vid nästa utvärdering av socionomutbildningen anges att särskild bedömning av kunskaper och färdigheter som främjar en evidensbaserad praktik samt bedömning av behovet av mer forskarkompetens och specialisering på masternivå bör göras.

Utgångspunkten i förslaget är att kommunerna i egenskap av huvudmän för socialtjänsten också är ansvariga för att ta reda på och visa hur man uppfyller de åligganden man enligt lag har gentemot dem som är i behov av socialtjänstens stöd och hjälp. Investeringar behövs i tid, pengar och utbildning av personal, i att stödja en anpassning av arbetsorganisationer och arbetssätt samt att ha ett aktivt förhållningssätt till kunskapsanvändning och kunskapsbildning. Det sistnämnda skulle kunna tillgodoseas bland annat genom personer eller team med specialistkunskap på området i samverkan med FoU-miljöer och universitet/högskola. För att på ett strukturerat sätt utbyta erfarenheter kollegor emellan nämns former för gemensamma kollegiala samtal och former för systematisk dokumentation där erfarenheter från arbetet kommuniceras, prövas, värderas och kopplas till forskning.

Det saknas i nuläget till stora delar även strukturer i socialtjänsten som premierar vidareutbildning och kompetensutveckling. En satsning skulle kunna vara att främja personals möjlighet att kombinera forskarutbildning med fortsatt tjänstgöring inom socialtjänsten. Ett exempel på detta som nämns är *Läraryftet* inom skolans område.

En viktig omständighet som nämns i betänkandet är det faktum att socialtjänsten är en politiskt styrd organisation, vilket innebär att kunskapsbaserade överväganden riskerar att väga lättare än politiska. Det innebär också begränsningar för professionell utveckling och ansvarstagande. Det är ytterst huvudmännen som måste se om sitt ansvar att skapa förutsättningar för utveckling av en evidensbaserad praktik.

Förslagen föreslås finansieras genom att medel för tidsbegränsade insatser successivt blir tillgängliga och tas i anspråk. Staten bidrar med ekonomiska medel och myndighetsuppdrag. Huvudmännen bidrar genom åtaganden som kräver resurser i form av pengar och/eller personal.

Förvaltningens förslag

Betänkandet i sin helhet är en viktig markering om behovet av en mer kunskapsbaserad socialtjänst. En struktur från Socialstyrelsen, Institutet för metoder i socialt arbete och Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap m.m. kan byggas upp utifrån ett evidensbaserat synsätt och evidensbaserade metoder. Det är en stark uppmaning till kommunerna att använda verktyg som gör att man även nationellt kan samla in data om socialtjänstens klienter. Likaså är förslaget att använda forsknings- och utvecklingsmedel med långsiktiga och nationella mål värdefullt.

I kommunerna anges att FoU-miljöer behöver långsiktigt ekonomiskt stöd. Det är sedan länge ett känt behov för FoU-miljöernas arbete och utveckling (Börjesson 2002). FoU-miljöerna ska stödja implementering och insamling av nationella långsiktiga forskningsprojekt. Det kan finnas en risk att lokala utvecklingsbehov av systematisk dokumentation kommer i skymundan av detta. Ett exempel är en evidensbaserad systematisk intervjumetod som används i missbruksvården Addiction Severity Index (ASI). Den implementeras nu både för att använda i klientarbetet och för att samla in data om verksamma insatser utifrån olika problemtyper på nationell nivå. Det kan även användas lokalt för att se vilka personer en verksamhet möter på gruppnivå, deras behov och hur deras livssituation förändras. Förändringen kan kopplas till typ av insatser. I dagsläget är det få verksamheter som använder verktyget på detta sätt. Orsaker som nämns för detta är desamma som nämns i betänkandet: brister i kunskap om hur man kan

använda datainsamlingen, i tid och i strukturer för uppföljning. Dessa brister kräver mycket stöd i form av pengar och kompetens till verksamheter för att kunna minska. I betänkandet läggs ett för stort ansvar på huvudmännen/kommunerna för detta.

Vad gäller de andra delarna av evidensbaserat: socialarbetarens erfarenhetsbaserade kunskap och klienternas uppfattning och situation behövs tydligare strukturer än vad som återfinns i betänkandet för att dessa ska fungera inom socialtjänsten. Att ha specialisttjänster i organisationerna är ett bra förslag. Dessa arbetsuppgifter kommer dock att komma i skymundan för andra uppgifter om arbetet inte formaliseras. Tjänsterna kan med fördel knytas till FoU-miljöer eller universitet/högskolor på till exempel tjugofem procent. Då kan kompetens om forskning, nationella åtaganden och utvärderingsmetoder bibehållas och utvecklas.

En risk kan vara att all utveckling av metoder utgår från den nationella nivån som inte har möjlighet att vara anpassad för lokala skiftningar. Det måste även finnas legitimitet och stöd i att bedriva utvecklingsarbete i lokala verksamheter utifrån lokala behov. I det fortsatta arbetet med evidensbaserad praktik behövs mycket nationellt stöd både i metoder och i attitydarbete till kommunerna.

De kommunala styrsystemen behöver integreras med forskningsresultat om evidensbaserade arbetssätt. På detta sätt kan politiska mål bli kunskapsbaserade.

Referens

Börjesson, B. (2002) *Utvärdering av FoU – en studie av FoU-enheterna inom Individ- och Familjeomsorgen*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Bilaga

Remiss om evidensbaserad praktik inom socialtjänsten Dnr: 006-314/2008